

Sygn. akt III AUa 1066/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 września 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Monika Kowalska (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Kosub SSA Agata Pyjas-Luty
Protokolant:	st. sekr. sądowy Ewa Dubis

po rozpoznaniu w dniu 27 września 2017 r. w Krakowie

sprawy z wniosku **M. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.**

o emeryturę

na skutek apelacji wnioskodawcy M. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 kwietnia 2016 r. sygn. akt V U 659/15

I. z m i e n i a zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje M. R. emeryturę od dnia 1 stycznia 2015 r.,

II. nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji,

III. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. na rzecz M. R. kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania za obie instancje.

Sygn. akt III AUa 1066/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił odwołanie M. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 2 lutego 2015 r., którą odmówiono mu przyznania emerytury w wieku obniżonym.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że wnioskodawca urodził się (...) W dniu 17 maja 1972 r., po ukończeniu kursu spawacza elektrycznego została mu wydana książeczka spawacza. W okresie od 19 lutego 1973 r. do 24 listopada 1973 r. wnioskodawca był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w T.. Wykonywał pracę spawacza elektrycznego. Pracował w wydziale ślusarni, gdzie spawał konstrukcje na potrzeby Huty (...) z elementów przygotowywanych przez brygadę ślusarzy. W wydzielonej osobnej hali przeznaczony do spawania zajmował się spawaniem słupów i wiązarów, a następnie odbijał spawy z otuliny spawalniczej. Oprócz prac spawalniczych nie wykonywał innych prac. Pracodawca w dniu 5 listopada 1975 r. wydał wnioskodawcy świadectwo pracy, w którym wskazał, że pracował on stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku spawacza. Wnioskodawca odbywał zasadniczą służbę wojskową w okresie od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r. W czasie odbywania tej służby uzyskał uprawnienia do kierowania pojazdami powyżej 3,5 tony. Po zwolnieniu ze służby wojskowej, od dnia 11 listopada 1975 r. podjął pracę w Przedsiębiorstwie (...) Oddział w O. na stanowisku kierowcy samochodów ciężarowych o dopuszczalnej masie całkowitej powyżej 3,5 tony. W dniu 6 lutego 1989 r. był pracodawca wydał wnioskodawcy świadectwo pracy, w którym wskazał, że w okresie od 11 listopada 1975 r. do 3 lutego 1989 r. był on zatrudniony na stanowisku kierowcy. W dniu 8 stycznia 2015 r. wnioskodawca złożył wniosek o przyznanie emerytury. Ogólny staż ubezpieczeniowy wnioskodawcy wynosi 25 lat, 8 miesięcy i 18 dni.

Przedstawiony powyżej stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie zeznań świadków: S. B. i E. K., zeznań wnioskodawcy oraz jego akt osobowych z okresu zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w T..

W tym stanie rzeczy Sąd pierwszej instancji uznał, że odwołanie nie jest zasadne. Wskazał na treść art. 184 ust. 1 i ust. 2 oraz art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a także przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8 poz. 43 ze zm.) i przyjął, że wnioskodawca nie spełnia uregulowanych w ww. przepisach przesłanek nabycia prawa do emerytury, gdyż nie posiada 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach podlega zaliczeniu okres pracy wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w T. od 19 lutego 1973 r. do 24 listopada 1973 r. W tym czasie wnioskodawca wykonywał pracę spawacza elektrycznego, a zatem stale i w pełnym wymiarze czasu świadczył pracę opisaną w dziale XIV, poz. 12 Wykazu A, stanowiącego załącznik do powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia z dnia 7 lutego 1983 r., gdzie ujęto prace przy spawaniu i wycinaniu elektrycznym, gazowym, atomowowodorowym. Wliczenie przedmiotowego okresu zatrudnienia od 19 lutego 1973 r. do 24 listopada 1973 r. (9 miesięcy i 4 dni) do uznanego przez organ rentowy okresu pracy w szczególnych warunkach, wynoszącego 13 lat, 1 miesiąc i 27 dni, pozwala na stwierdzenie, że ubezpieczony w warunkach szczególnych przepracował łącznie 13 lat, 11 miesięcy i 1 dzień. Zdaniem Sądu pierwszej instancji brak jest natomiast podstaw do uwzględnienia do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu zasadniczej służby wojskowej, którą wnioskodawca odbywał od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r. W tym zakresie Sąd Okręgowy przywołał treść art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2015 r., poz. 827) - w wersji obowiązującej od dnia 1 stycznia 1975 r. - zgodnie z którym czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby. Sąd Okręgowy przytoczył również § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r. Nr 44, poz. 318 ze zm.), stosownie do którego w razie uzyskania przez żołnierza podczas służby wojskowej innych lub wyższych niż posiadane uprzednio kwalifikacji zawodowych, stwierdzonych zaświadczeniem powiatowego (miejskiego, dzielnicowego) sztabu wojskowego, zakład pracy, który zatrudniał żołnierza w dniu powołania do służby, jest obowiązany zatrudnić go na stanowisku odpowiadającym uzyskanym kwalifikacjom, zaś w razie braku możliwości zatrudnienia żołnierza stosownie do uzyskanych kwalifikacji, zakład pracy jest obowiązany za zgodą żołnierza zatrudnić go na stanowisku poprzednio zajmowanym lub równorzędnym oraz zwrócić się jednocześnie do jednostki nadrzędnej z wnioskiem o zatrudnienie go w innym podległym jej zakładzie pracy na stanowisku odpowiadającym tym kwalifikacjom, a jeżeli żołnierz nie wyrazi zgody na kontynuowanie zatrudnienia na stanowisku poprzednio zajmowanym lub równorzędnym albo zaproponowanym mu przez jednostkę nadrzędną, dotychczasowy stosunek pracy uważa się za rozwiązany na

mocy porozumienia stron, z dniem niewyrażenia zgody. Powołując treść § 5 ww. rozporządzenia Sąd pierwszej instancji stwierdził, że żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2-4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie, a jeżeli żołnierz po odbyciu służby wojskowej podjął zatrudnienie zgodnie z § 3 ust. 3 w innym zakładzie pracy, do okresu zatrudnienia w zakresie określonym w ust. 1 wlicza się także czas zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym był pracownikiem w dniu powołania do służby wojskowej. Następnie wskazując na § 6 ust. 1 ww. rozporządzenia w brzmieniu obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 r., Sąd Okręgowy podniósł, że żołnierz, który nie podjął poprzedniego zatrudnienia albo przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, może wystąpić z wnioskiem do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej o skierowanie do pracy. W niniejszej sprawie wnioskodawca został powołany do wojska bezpośrednio po okresie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w T., gdzie wykonywał pracę w warunkach szczególnych, po czym odbywał zasadniczą służbę wojskową w okresie od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r., kiedy to uzyskał uprawnienia do kierowania pojazdami powyżej 3,5 tony, jednakże po powrocie z wojska nie podjął zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w T., gdyż nie było tam dla niego miejsca, lecz zdecydował się na rozpoczęcie pracy w innym przedsiębiorstwie jako kierowca. Wbrew treści § 6 ust. 1 ww. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. wnioskodawca nie wystąpił z wnioskiem do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej o skierowanie do pracy, ale samodzielnie znalazł zatrudnienie w Przedsiębiorstwie (...) Oddział w O. na stanowisku kierowcy, której wykonywanie rozpoczął w dniu 11 listopada 1975 r., a więc w ciągu 30 dni od zwolnienia ze służby wojskowej. W związku z powyższym Sąd Okręgowy uznał, że wnioskodawca nie podjął zatrudnienia w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby, tj. w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w T., a rozpoczął zatrudnienie u innego, nowego pracodawcy, którym było Przedsiębiorstwo (...) „T.-K. Oddział w O., przy czym nie zachowano procedury przewidzianej w przepisach powołanego wyżej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin. Z tego względu nie jest możliwe zaliczenie okresu odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r. do stażu pracy w warunkach szczególnych, co sprawia że nie legitymuje się on na dzień 1 stycznia 1999 r. stażem pracy w szczególnych warunkach w wymiarze co najmniej 15 lat, od czego uzależnione jest nabycie prawa do emerytury na podstawie art. 184 ww. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie, orzekając na zasadzie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożył wnioskodawca. Zaskarżając wyrok w całości zarzucił naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze poprzez przyjęcie, że skarżący nie wykazał 15 lat pracy w szczególnych warunkach, tym samym nie spełnił warunków do przyznania wcześniejszej emerytury, w sytuacji gdy z przedstawionych przez niego organowi rentowemu, jak i Sądowi pierwszej instancji dokumentów wynika, że posiada on dłuższy okres pracy w szczególnych warunkach niż wymagane 15 lat, a przez to oddalenie odwołania wnioskodawcy od decyzji ZUS;

- art. 108 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej w wersji obowiązującej od dnia 1 stycznia 1975 r. oraz § 7 ust. 1 w zw. z § 3 ust. 1 i § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin w brzmieniu obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 r. poprzez jego niezastosowanie do ustalonego w sprawie stanu faktycznego, co skutkowało nieuwzględnieniem okresu odbywania przez wnioskodawcę służby wojskowej od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r. przy ustalaniu okresu pracy w warunkach szczególnych;

- art. 108 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej poprzez nie odniesienie się do zmiany tego przepisu w trakcie odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej, w tym nie zastosowanie art. 108 w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 1974 r.;

- § 6 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin poprzez błędną jego wykładnię polegającą na przyjęciu, że żołnierz, który nie podjął poprzedniego zatrudnienia albo przed powołaniem do służby wojskowej nie był zatrudniony musi wystąpić z wnioskiem do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej o skierowanie do pracy, podczas gdy użyte w przepisie słowo „może” jednoznacznie wskazuje na fakultatywność wystąpienia z takim wnioskiem.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania w całości poprzez przyznanie wnioskodawcy prawa do wcześniejszej emerytury, przy uwzględnieniu okresu odbywania przez niego zasadniczej służby wojskowej od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r., na podstawie art. 108 ust. 2 ustawy z dnia 21.11.1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 1975 r.) oraz § 7 ust. 1 w zw. z § 3 ust. 1 i § 5 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin w brzmieniu obowiązującym od dnia 4 kwietnia 1975 r., ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, a ponadto zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że z wykładni literalnej § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin wynika fakultatywność wystąpienia do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej z wnioskiem o skierowanie do pracy, o czym przesądza użyte w przepisie słowo „może”. Sąd Okręgowy dokonał błędnej interpretacji treści tego przepisu, a tym samym błędnie przyjął, że wnioskodawca nie zastosował się do procedury przewidzianej w rozporządzeniu. W dacie wcielenia do wojska wnioskodawcę obowiązywały przepisy ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w wersji obowiązującej do dnia 31 grudnia 1974 r., następnie zmienione ze skutkiem od dnia 1 stycznia 1975 r. oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin. Sąd pierwszej instancji w swoich rozważaniach pominął § 7 powołanego rozporządzenia z dnia 22 listopada 1968 r, zgodnie z którym żołnierzowi, który z ważnych przyczyn nie podjął poprzedniego zatrudnienia albo przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wniosek o skierowanie do pracy i na podstawie takiego skierowania podjął pracę albo podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu. W niniejszej sprawie spełnione zostały wszystkie warunki uprawniające do zaliczenia okresu odbywania przez wnioskodawcę służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach, albowiem po zwolnieniu ze służby wojskowej z ważnych przyczyn nie podjął poprzedniego zatrudnienia, a w ciągu 30 dni od zwolnienia ze służby wojskowej podjął pracę u innego pracodawcy. Skarżący podał, że przed powołaniem do służby wojskowej był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w okresie od 19 lutego 1973 r. do 24 listopada 1973 r. jako spawacz, następnie odbywał zasadniczą służbę wojskową od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r., kiedy to uzyskał uprawnienia do kierowania pojazdami powyżej 3,5 tony, natomiast po zwolnieniu ze służby wojskowej podjął pracę w Przedsiębiorstwie (...) Oddział w O. na stanowisku zgodnym z uzyskanymi w trakcie odbywania służby wojskowej kwalifikacjami, ponieważ u dotychczasowego pracodawcy nie było dla niego zatrudnienia, co stwierdził również w swoich ustaleniach Sąd Okręgowy. Apelujący zaznaczył także, iż w Przedsiębiorstwie (...) Oddział w O. pracował w okresie od 11 listopada 1975 r. do 3 lutego 1989 r. i była to praca wykonywana w warunkach szczególnych. Przepis § 7 powołanego wyżej rozporządzenia wskazuje, że ważne jest, aby wnioskodawca zachował 30-dniowy termin i podjął pracę na podstawie skierowania urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej albo podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu, co miało miejsce w przedmiotowym stanie faktycznym. Sąd pierwszej instancji błędnie przyjął, że niezłożenie wniosku, o którym mowa w § 6 ww. rozporządzenia, skutkuje brakiem możliwości zaliczenia zasadniczej służby wojskowej do czasu pracy w warunkach szczególnych. Powołał się ponadto skarżący na uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 r. (sygn. III UZP 4/15), z której wynika, że okres odbywania zasadniczej służby wojskowej zalicza się do okresu

pracy w szczególnych warunkach wymaganego do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w sytuacji, gdy ubezpieczony bezpośrednio przed powołaniem do służby wojskowej pracował w warunkach szczególnych, a po zwolnieniu z tej służby zgłosił gotowość podjęcia pracy w terminie 30 dni. Obowiązujące wówczas przepisy nie przewidywały obowiązku podjęcia zatrudnienia w poprzednim zakładzie pracy. Jeżeli pracownik zdobył w wojsku dodatkowe kwalifikacje zawodowe, to nie było przeszkód, aby podjął zatrudnienie w innym zakładzie pracy, takim w którym mógł je wykorzystać. Warunkiem było zachowanie 30-dniowego terminu, niezależnie od wystąpienia z wnioskiem o skierowanie do pracy do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej. Sąd Okręgowy niezasadnie nie zastosował 108 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz błędnie zastosował § 6 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, a w konsekwencji nie zaliczył do okresu zatrudnienia wnioskodawcy w warunkach szczególnych okresu służby wojskowej od dnia 26 listopada 1973 r. do dnia 15 października 1975 r., tj. 1 rok, 10 miesięcy i 19 dni.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja okazała się uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca wystąpił z roszczeniem o przyznanie emerytury w wieku obniżonym z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Na wstępie warto odnotować, iż apelujący nie kwestionuje podstawy faktycznej zaskarżonego rozstrzygnięcia, ograniczając się do zarzutu obrazy norm materialnoprawnych. W związku z tym ustalone przez Sąd Okręgowy okoliczności faktyczne rozpatrywanego przypadku nie zostaną poddane kontroli instancyjnej, natomiast Sąd Apelacyjny skoncentruje się na kwestii interpretacji i zastosowania przepisów prawa materialnego, a konkretnie uregulowań odnoszących się do zasad zaliczania okresu zasadniczej służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach, uprawniających do emerytury w wieku niższym niż powszechnie obowiązujący.

Ocenę zasadności zarzutów apelacyjnych należy rozpocząć od przypomnienia, iż w postępowaniu administracyjnym organ rentowy ustalił staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 13 lat, 1 miesiąca i 27 dni, uwzględniając okres zatrudnienia ubezpieczonego w Przedsiębiorstwie (...) Oddział w O., przypadający od 11 listopada 1975 r. do 3 lutego 1989 r., kiedy to wykonywał on pracę kierowcy samochodu ciężarowego o dopuszczalnym ciężarze całkowitym powyżej 3,5 tony. Sąd pierwszej instancji po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, opierając się na dokumentacji zalegającej w aktach organu rentowego oraz aktach osobowych wnioskodawcy, a także na podstawie zeznań przesłuchanych świadków i wnioskodawcy, doliczył do uznanego przez organ rentowy stażu pracy okres zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku spawacza w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w T. od 19 lutego 1973 r. do 24 listopada 1973 r., co nie pozwoliło na ustalenie okresu pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 15 lat. Sąd Okręgowy odmówił zaliczenia do tego stażu pracy okresu odbytej przez wnioskodawcę służby wojskowej, a jako powód tej decyzji wskazał, że wnioskodawca po zakończeniu służby wojskowej nie wrócił do poprzedniego zakładu, lecz podjął zatrudnienie u innego pracodawcy, bez uprzedniego wystąpienia z wnioskiem do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej o skierowanie do pracy w trybie § 6 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (Dz. U. z 1968 r. Nr 44, poz. 318 ze zm., w brzmieniu uwzględniającym nowelizację, która weszła w życie 4 kwietnia 1975 r.). W konsekwencji, Sąd pierwszej instancji wysnuł konkluzję, iż nie zostały zachowane wymogi proceduralne określone w przepisach wskazanego powyżej rozporządzenia, mające znaczenie z punktu widzenia zaliczania okresu zasadniczej służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych. Wypada ponadto zauważyć, iż w świetle niekwestionowanych w postępowaniu apelacyjnym okoliczności faktycznych niniejszej sprawy nie budzi jakichkolwiek wątpliwości, że zarówno okres poprzedzający odbywanie przez wnioskodawcę służby wojskowej (praca w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w T. od 19 lutego 1973 r. do 24 listopada 1973 r.), jak i okres zatrudnienia podjętego po zakończeniu odbywania tej służby (w Przedsiębiorstwie (...) Oddział w O. od 11 listopada 1975 r. do 3 lutego 1989 r.) zostały zakwalifikowane jako okres pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Poza sporem pozostaje również fakt, że wnioskodawca w terminie 30 dni od momentu zwolnienia ze służby wojskowej, co miało miejsce 15 października 1975 r., zgłosił swą gotowość

do pracy i poczynawszy od 11 listopada 1975 r. podjął zatrudnienie, a przy tym była to praca świadczona w warunkach szczególnych. Zasygnalizowane powyżej kwestie faktyczne są o tyle istotne, że w ugruntowanym orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, iż okres odbywania służby wojskowej może zostać zaliczony do stażu pracy w szczególnych warunkach nie tylko wówczas, gdy przed rozpoczęciem wykonywania takiej służby ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach, a po zakończeniu służby powrócił w stosownym terminie do zakładu pracy i kontynuował świadczenie pracy kwalifikowanej jako praca w szczególnych warunkach (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 roku, II UZP 6/13, publ. OSNP 2014/3/42), ale także w sytuacji, gdy ubezpieczony bezpośrednio przed powołaniem do służby wojskowej pracował w warunkach szczególnych oraz po zwolnieniu z tej służby podjął w innym zakładzie pracy zatrudnienie niestanowiące pracy w szczególnych warunkach, jeżeli zostały spełnione przesłanki, o których mowa w art.108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz w § 2-5, 7 i 8 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin (tak uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 roku, III UZP 4/15. OSNP 2015/12/164). W uchwale z dnia 2 lipca 2015 r. (III UZP 4/15) Sąd Najwyższy wypowiedział się wprost w przedmiocie okresu służby wojskowej odbytej w czasie od 29 listopada 1967 r. do 31 grudnia 1974 r., niemniej jednak stan prawny w tej materii po nowelizacji, która weszła w życie 1 stycznia 1975 r., nie uległ znaczącej zmianie. Pogląd prawny wyrażony przez Sąd Najwyższy w zacytowanym wyżej judykacie z dnia 2 lipca 2015 r. należy zatem odnieść również do okresu służby wojskowej odbywanej przez wnioskodawcę, a przypadającej od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r. W realiach rozpatrywanego przypadku decydującego znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotu sporu nabiera przesłanka związana z wymogiem dochowania 30 - dniowego terminu, liczonego od dnia zwolnienia ze służby wojskowej, na zgłoszenie powrotu do zakładu pracy. Sąd Okręgowy przywołał wprawdzie właściwe regulacje normujące sytuację prawną żołnierzy po odbyciu zasadniczej służby wojskowej, między innymi przepis art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, jednakże eksponując niespełnienie przesłanek wynikających z § 6 ww. rozporządzenia, pominął treść § 7 tego aktu wykonawczego. W tym kontekście warto przypomnieć, iż § 6 ust. 1 powołanego wyżej rozporządzenia stanowi, że żołnierz, który nie podjął poprzedniego zatrudnienia albo przed powołaniem do służby wojskowej nie był zatrudniony, może wystąpić z wnioskiem do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej o skierowanie do pracy, natomiast w myśl ust. 2 po otrzymaniu wniosku i porozumieniu się z odpowiednim zakładem pracy urząd właściwego terenowego organu administracji państwowej kieruje żołnierza do pracy odpowiadającej posiadanym przez niego kwalifikacjom, zaś zakład pracy, do którego żołnierz został skierowany, jest obowiązany zatrudnić go stosownie do posiadanych przez niego kwalifikacji (ust. 3). Przepis ten odczytywany samodzielnie wskazuje na konieczność wystąpienia przez żołnierza do właściwego urzędu z wnioskiem o skierowanie do pracy, rzecz jasna w przypadku nie podjęcia dotychczasowego zatrudnienia, poprzedzającego bezpośrednio okres odbywania służby wojskowej. Niewątpliwie jednak regulacja § 6 ww. rozporządzenia nie może być interpretowana w oderwaniu od unormowania zawartego w § 7 ust. 1 tego rozporządzenia, według którego żołnierzowi, który z ważnych przyczyn nie podjął poprzedniego zatrudnienia albo przed powołaniem do służby nie był zatrudniony, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie uprawnień określonych w § 5 ust. 1, jeżeli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosił do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wniosek o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podjął pracę albo podjął pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu. W ramach przedstawionego powyżej stanu prawnego możliwe do zrealizowania są dwa rodzaje przesłanek, umożliwiających zaliczenie okresu czynnej służby wojskowej w poczet stażu pracy w warunkach szczególnych. Po pierwsze, uprawnienie do uwzględnienia okresu służby wojskowej przy ustalaniu stażu pracy w szczególnych warunkach przysługuje żołnierzowi, który w chwili powołania do służby był zatrudniony w szczególnych warunkach i po zakończeniu zasadniczej służby wojskowej powrócił do tego zatrudnienia w przepisany terminie, czego dotyczy § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia. Po drugie, doliczenia okresu odbytej służby wojskowej do stażu pracy w warunkach szczególnych może się ubiegać ubezpieczony, który spełnia wymogi z § 7 ust. 1 przedmiotowego rozporządzenia, czyli osoba, która z ważnych przyczyn nie podjęła poprzedniego zatrudnienia albo przed powołaniem do służby nie była zatrudniona, jeśli w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia ze służby wojskowej zgłosi do urzędu właściwego terenowego organu administracji państwowej wniosek o skierowanie do pracy i na podstawie tego skierowania podejmie pracę albo podejmie pracę w tym terminie bez skierowania tego urzędu. Użyty w tym przepisie

spójnik „albo” oznacza alternatywę rozłączną, a tym samym powyższe unormowanie dopuszcza możliwość podjęcia przez żołnierza zatrudnienia u nowego pracodawcy bez uprzedniego występowania do właściwego urzędu z wnioskiem o skierowanie do pracy. Tego rodzaju sytuacja zaistniała w rozpoznawanej sprawie. Wnioskodawca po zwolnieniu ze służby wojskowej w terminie 30 dni podjął pracę. Okoliczność, iż nie było to zatrudnienie poprzedzające powołanie do służby wojskowej, w świetle przywołanych powyżej unormowań, nie stanowi przeszkody w doliczeniu okresu tej służby do okresu pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w realiach rozpoznawanej sprawy niepodjęcie przez wnioskodawcę poprzedniego zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w T. było usprawiedliwione „ważnymi przyczynami”, o jakich mowa w § 7 ww. rozporządzenia. Z zeznań złożonych przez wnioskodawcę w toku postępowania pierwszoinstancyjnego, których prawdziwość nie została zakwestionowana przez strony niniejszego procesu, wynika, że po zwolnieniu ze służby wojskowej próbował on podjąć zatrudnienie u dotychczasowego pracodawcy, jednakże okazało się to niemożliwe (nie było tam dla niego miejsca) i w związku z tym zdecydował się na nawiązanie stosunku pracy z nowym pracodawcą, zwłaszcza że w ten sposób mógł wykorzystać dodatkowe kwalifikacje zawodowe do kierowania pojazdami ciężarowymi, nabyte w trakcie służby wojskowej. Takie rozwiązanie w obliczu pojawiającego się problemu z kontynuowaniem dotychczasowego zatrudnienia wydaje się nie tylko racjonalne, ale także celowe, przez wzgląd na potrzeby kadrowe dotychczasowego pracodawcy oraz poszerzone w czasie służby wojskowej umiejętności zawodowe wnioskodawcy. Konkludując Sąd drugiej instancji uznał, że wnioskodawca spełnia wymogi, od których uzależnione jest uwzględnienie okresu odbytej przez niego służby wojskowej od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r. do stażu pracy w szczególnych warunkach. Przed powołaniem do służby wojskowej był zatrudniony w warunkach szczególnych jako spawacz, po czym przed upływem 30 dni od zwolnienia z tej służby podjął pracę na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego, która to praca została zresztą zakwalifikowana przez organ rentowy jako praca w szczególnych warunkach. Skoro zatem apelujący bezpośrednio przed pełnieniem służby wojskowej niewątpliwie świadczył pracę w szczególnych warunkach i dochował 30 – dniowego terminu do zgłoszenia gotowości do pracy, liczonego od zwolnienia z jednostki wojskowej, to okres odbytej przez niego służby wojskowej od 26 listopada 1973 r. do 15 października 1975 r. podlega doliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach.

Podsumowując stwierdzić trzeba, że wnioskodawca spełnia wszystkie przesłanki niezbędne do nabycia emerytury w wieku obniżonym z tytułu pracy w szczególnych warunkach, unormowane w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 ww. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zsumowanie okresu omówionej powyżej, odbytej przez apelującego służby wojskowej w rozmiarze prawie dwóch lat, a konkretnie 1 roku, 10 miesięcy i 19 dni, z uznanym przez organ rentowy i Sąd pierwszej instancji okresem wynoszącym łącznie 13 lat, 11 miesięcy i 1 dzień, sprawia, że legitymuje się on wymaganym przez ustawodawcę 15 – letnim okresem pracy w warunkach szczególnych. Powyższa konstatacja prowadzi do weryfikacji zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przyznania wnioskodawcy świadczenia emerytalnego począwszy od dnia 1 stycznia 2015 r., to jest miesiąca zgłoszenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury, w myśl art. 129 ust. 1 ww. ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny, uwzględniając apelację, orzekł na podstawie wyżej wskazanych przepisów prawa materialnego i na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c.

Zważywszy na fakt, że istotne okoliczności faktyczne niezbędne do rozstrzygnięcia uprawnień emerytalnych wnioskodawcy, a dotyczące charakteru wykonywanego przez niego zatrudnienia, zostały ustalone w postępowaniu sądowym, częściowo w oparciu o osobowe źródła dowodowe, Sąd drugiej instancji nie stwierdził odpowiedzialności organu rentowego za niewyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, orzekając na mocy art. 118 ust. 1a powołanej wyżej ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, zasądając od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy zwrot kosztów postępowania, na które to koszty składała się opłata podstawowa od apelacji w kwocie 30 zł (art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych – tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 623 ze zm.) oraz wynagrodzenie radcy prawnego reprezentującego

wnioskodawcę przed sądami obu instancji w wysokości 330 zł, na którą składała się kwota 60 zł ustalona w oparciu o § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm. - w brzmieniu obowiązującym w dacie wniesienia odwołania) oraz kwota 270 zł (75 % z 360 zł), wynikająca z § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1804 - w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia apelacji).

SSA Agata Pyjas-Luty SSA Monika Kowalska SSA Barbara Kosub